

laconfederació

Compareixença La Confederació sobre impagaments al Tercer Sector Social a la Comissió de Benestar, Família i Immigració del Parlament de Catalunya

5 de març de 2013

1. Agraïment

Agraïment a la Presidència de la Comissió i a tots els seus membres per l'oportunitat brindada a La Confederació de poder abordar aquest tema de suma importància i profunda preocupació pel Tercer Sector Social.

Agraïment per la presència de membres de La Confederació que han volgut acompanyar-nos en aquesta compareixença.

2. Introducció

La Confederació és la patronal del Tercer Sector Social que representa a les entitats no lucratives que presten serveis d'atenció a les persones a Catalunya.

En el seu conjunt agrupa prop de 1.200 organitzacions i 45.000 professionals que, des d'una voluntat expressa no mercantil, ofereixen serveis en diferents àmbits d'activitat com per exemple el lleure educatiu i sociocultural, l'atenció domiciliària, les escoles bressol públiques, la intervenció social amb infants, joves, famílies i altres col·lectius en risc d'exclusió social, la discapacitat física, la discapacitat intel·lectual, la gent gran o l'atenció precoç, entre d'altres.

Des del rol patronal que desenvolupem, la millora del finançament i la recerca de la sostenibilitat econòmica del sector són elements nuclears de la nostra activitat.

El passat mes de desembre de 2012 vam fer públiques, conjuntament amb la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, una aproximació al deute de les Administracions Públiques a les organitzacions socials.

Abans de fer un repàs de les dades - que ja tots coneixen - vull emmarcar aquesta situació aportant 3 reflexions prèvies de caràcter general.

a/ Sector amb mancances pel què fa a la seva consolidació, contractació i finançament

Primer remarcar la transversalitat del que són les polítiques socials d'aquest país. Això vol dir que no només s'aborda la qüestió des d'una única Conselleria, sinó que en són varies les que mitjançant la seva acció desenvolupen polítiques socials. I aquest també és un tret diferencial de la nostra patronal, davant d'altres, ja que estem afectats per aquesta transversalitat.

A diferència d'altres sectors vinculats a l'estat del Benestar, com la Salut i l'Educació, en el moment que esclata la crisi econòmica, el sector dels serveis socials es troba encara en un procés de regulació i consolidació (pel què fa al finançament, a la regulació laboral, al sistema de concertació de serveis ...).

El reconeixement de drets socials a partir de la nova Llei de Serveis Socials i de la Llei d'Autonomia Personal i d'Atenció a la Dependència, va representar una profunda transformació dels serveis socials d'atenció a les persones en el nostre país i sens dubte va permetre el creixement del tercer sector, convertint-se en un aliat estratègic de l'Administració Pública en el desplegament de les polítiques i dels serveis socials.

Es van assentar les bases d'un model de col·laboració públic - privada, i les entitats del tercer sector van aportar la seva trajectòria i expertesa en la gestió de serveis públics d'atenció a les persones, mitjançant fórmules de relació diverses amb l'Administració.

A diferència dels sectors anteriorment esmentats (Salut i Educació), aquesta relació amb l'administració per la gestió de serveis públics es caracteritza per la discrecionalitat i diversitat de les vies de finançament: subvencions, els convenis, els concerts i/o els contractes. Si bé s'ha anat avançant en la concertació d'alguns serveis, encara existeixen massa serveis que es troben en la Cartera de Serveis Socials i que es segueixen finançant via subvenció. Per exemple: centres oberts o centres ocupacionals i llars residencials per persones amb discapacitat.

Aquest fet constitueix una de les principals debilitats del nostre sector: encara no hi ha una aposta clara per part de les administracions públiques per dotar d'un finançament més estable que permeti garantir la sostenibilitat i qualitat dels serveis.

Això ha generat unes lògiques de funcionament de les organitzacions que es veuen agreujades davant una situació de deute i impagaments. Les organitzacions estan ja acostumades a les dinàmiques de gestió interna que els genera aquesta diversitat i inestabilitat en el finançament. Fa temps que les entitats, al igual que altres sector empresarials, necessiten de línies de finançament bancari per poder fer front a les seves obligacions, independentment de la lògica cíclica del finançament públic.

b/ Pèrdua de confiança-garanties de l'Administració pública

Fins ara però, el fet de treballar amb l'Administració Pública, amb la Generalitat de Catalunya, era una garantia. Els bancs hi confiaven; i el sector també. Ara això ja no és així, la situació de crisi econòmica, social i política, ha minat la credibilitat i confiança cap a l'Administració. S'ha socialitzat la morositat de les administracions públiques i en aquest sentit, ara mateix treballar en la gestió de serveis públics, i per tant tenir a l'Administració com a client dificulta enormement l'accés a vies de finançament bancari.

c/ Altres especificitats del sector no lucratiu

El què impulsa a les entitats no lucratives a fer una determinada activitat, o a gestionar un determinat servei, no és la recerca de benefici econòmic particular, sinó la voluntat de millorar la qualitat de vida de les persones més vulnerables i aconseguir una societat més justa i cohesionada.

Els serveis de les organitzacions del Tercer Sector Social tenen com a centre de la seva actuació les persones que atenen, la qual cosa ha portat a inscriure a l'ADN corporatiu la flexibilitat organitzativa per prestar un millor servei a les persones usuàries, en un context on les necessitats socials evolucionen abans que es consolidin les respostes que les satisfan.

Cercant l'eficiència en la gestió dels recursos (humans, econòmics, materials i infraestructurals), es treu el millor rendiment possible per arribar al màxim de persones de la manera més adequada. Les entitats d'iniciativa social, cerquen revertir els excedents a la societat mitjançant la millora contínua dels serveis: nous projectes, millores tècniques per l'assistència, increment de les ràtios de professionals, millora de les condicions de les persones (usuàries o professionals), adaptacions de les infraestructures a les normatives, etc.

En aquest sentit, tant per la naturalesa de les nostres organitzacions com pel tipus d'activitat que desenvolupem, els marges econòmics que haurien de permetre afrontar en bones condicions les situacions de crisi són mínims.

Aquests tres elements previs creiem que són clau per entendre i evidenciar l'impacte dels impagaments en el Tercer Sector Social.

Dit això, passo a fer un repàs de les principals dades.

3. El deute de les administracions públiques al Tercer Sector Social

Les dades que ara repassaré i que són les que es van fer públiques el passat mes de desembre de 2012 són una projecció al conjunt del Tercer Sector Social a partir de la recollida de dades d'una mostra de 155 entitats que, per elles soles, suporten ja un deute de 75.240.369,88 €.

En data 1 d'octubre de 2012, el deute de les administracions públiques als sector no lucratiu de serveis d'atenció a les persones de Catalunya ascendeix a prop de 640 milions d'euros, dels quals 590 M corresponen al conjunt d'Administracions Públiques catalanes.

Dels 590 M d'€, el 74% correspon a la Generalitat de Catalunya (435 M €) i el 26% correspon a les Administracions locals catalanes (155 M d'€).

Generalitat de Catalunya (435 M €)

Analitzant les dades recollides sobre el deute de la Generalitat de Catalunya segons tipologia de finançament, el 29% correspon a subvencions, el 28% a concerts, el 22% a contractes, el 20% a convenis i un 1% a altres fórmules.

Els deute està molt repartit entre les diferents tipus de finançament, si bé destaca el vinculat a subvencions i concerts.

Aquesta distribució tant igual entre els diferents tipus de finançament ens indica que les entitats que han contestat són, fonamentalment, prestadores de serveis. Perquè, segons l'Anuari de 2009, el pes de les subvencions en el finançament públic del sector és molt superior (64%) respecte les altres fórmules assenyalades.

Segons departaments de la Generalitat, la distribució del deute correspon al 65% al Departament de Benestar Social i Família, l'11% al Departament d'Empresa i Ocupació, el 10% al Departament de Salut, el 6% al Departament d'Educació i un 2% al Departament de Justícia. Destaca el deute vinculat al Departament de Benestar Social i Família però no és exclusiu: faig èmfasi que cal tenir en compte que el sector no lucratiu de serveis d'atenció a les persones desenvolupa una acció transversal i multidisciplinària i per tant, hi ha una part del deute que correspon a altres Departaments.

Aquesta distribució encaixa amb les dades de l'Anuari 2009, segons el qual el finançament del Dep. de Benestar que rep el conjunt del sector suposa el 57% del total de la Generalitat.

Segons les dades projectades, el deute del Departament de Benestar Social i Família ascendiria a 280 M €, dins dels quals hi ha el pagament pendent del mes de juliol de 2012 als serveis socials concertats. Les factures pendents d'abonar del mes de juliol encara no s'han fet efectives, ni s'ha presentat un pla de retorn d'aquest deute (tot i que he de dir que la Conselleria de Benestar ens ha anunciat que ens farà arribar una proposta properament).

Aprofito per dir que el propassat 28 de febrer es va fer públic en el Diari Oficial de la Generalitat l'Acord de Govern de 26.02.2013 de mesures excepcionals de reducció de les despeses de personal per l'exercici pressupostari 2013, incloent els concerts o encàrrecs de gestió per la prestació de serveis socials de l'ICASS amb entitats no

incloses en el sector públic de la Generalitat, la qual cosa vindrà a agreujar la situació generada pel no pagament del mes de juliol.

Algunes reflexions:

En el cas de la Generalitat, l'arribada del Fons de Liquiditat Autonòmic no ha servit per sufragar el deute amb el sector no lucratiu.

Sabem que l'ordre de prioritats de pagaments del Govern: 1. Deute financer; 2. Pagament de nòmines del personal propi i alguns concerts; 3. Proveïdors.

Ens consta que des del Govern s'ha donat la consigna de prioritzar – dins del què són proveïdors – els concerts amb les entitats socials. S'agraeix, però només és una visió parcial del que ens afecta com a sector, i les dades ho demostren:

El deute cap al sector no és només de concerts, hi ha també un important gruix de subvencions pendents de cobrar, de feina ja realitzada i pagada per part de les entitats. Per fer-nos una idea de la magnitud, només les 155 entitats que van contestar l'enquesta acumulaven un deute per subvencions de més de 16 milions d'Euros.

En el cas de les subvencions, des del Departament d'Economia ens diuen que estan a la "cua" de tot.

Pel què fa al deute vinculat a contractes, s'ha pogut anar donant sortida a mesura que s'han posat en marxa des del Govern central mecanismes de liquidació del deute amb proveïdors.

4. Impacte del deute

A nivell organitzatiu

Malgrat que totes les entitats del Tercer Sector Social han buscat solucions per poder seguir atenent les 1,7 M de persones que el sector atén avui a Catalunya, el deute acumulat i persistent de les Administracions està tenint un impacte directe en el funcionament de les entitats i està posant en risc la viabilitat dels serveis, la sostenibilitat de les organitzacions, l'estabilitat en l'ocupació i, en conseqüència, la qualitat de l'atenció als col·lectius més vulnerables de la nostra societat.

Durant l'any 2012, el 90% de les entitats que van contestar l'enquesta manifesten haver hagut d'endarrerir el pagament de nòmines als seus professionals a causa de les dificultats de tresoreria.

A més, el 51% de les entitats manifesta haver hagut de fer ajustaments en les seves plantilles durant l'any 2012. Destaca que un 20% ha hagut de dur a terme acomiadaments i un 24% ha adoptat altres mesures, com per exemple la no substitució baixes o jubilacions, la reducció pactada de salaris, reajustaments horaris, la no

renovació de contractes temporals o la reducció de ràtios en casos en què se superaven les exigències legals, entre d'altres.

Al igual que passa en altres sectors econòmics, la situació és crítica i cal buscar solucions per poder acomplir amb les nostres obligacions cap als usuaris, cap als professionals i cap als nostres propis proveïdors.

Com a patronal, i per tan com a organització amb capacitat reguladora de les relacions laborals del sector, ens preocupa especialment l'impacte en els professionals.

En línies generals, prop del 80% dels costos que tenen les organitzacions que treballen en el sector d'atenció a les persones – siguin lucratives o no – són costos laborals. És un sector on la força està en les persones, en els professionals que atenen a les persones.

I és que la Llei de Serveis Socials, en l'article 43 es reconeix el paper cabdal del personal que treballa en el camp dels serveis socials i estableix que "l'organització del sistema públic de serveis socials ha de tenir el personal suficient amb la formació, la titulació, els coneixements, l'estabilitat laboral, la capacitat, el reconeixement social i laboral i les aptituds que calguin per garantir l'eficiència i l'eficàcia en la prestació dels serveis."

Quan hi ha impagaments i una situació de deute acumulat com la que està patint el nostre sector, cal preguntar-se fins a quin punt es pot garantir aquest precepte.

Cal vetllar pel compliment dels convenis col·lectius d'aplicació en cadascun dels serveis i per unes ràtios de professionals que marca la pròpia normativa. A més, vull recordar que no estem al mateix nivell de condicions que el sector públic ni el de salut ni el d'ensenyament.

A diferència d'altres actors, el sector no lucratiu ha demostrat la seva aposta per tenir una ocupació de qualitat, però cal ara més que mai resoldre aquesta situació i avançar cap a un sistema de finançament estable, que permeti la continuïtat dels serveis i unes condicions de treball dignes.

A nivell de costos financers

En un moment en què és més necessari que mai l'eficiència i l'optimització de recursos, les organitzacions socials han de fer front als costos financers (interessos) per cobrir el deute de l'Administració i poder seguir desenvolupant la seva activitat.

A modus d'exemple, els 70 Milions d'€ de deute del Dept. de Benestar Social en concepte de l'impagament del mes de Juliol de 2012, suposen un cost financer aproximat de 1,5 Milions d'Euros en el moment de fer l'enquesta.

O si agafem les dades projectades del 590 Milions que deu el conjunt de les administracions públiques catalanes, el càlcul del cost financer aproximat correspon a 30 Milions d'euros.

Aquests recursos de les organitzacions són per finançar el deute quan podrien estar-se utilitzant per prestar serveis a usuaris i desenvolupar accions d'intervenció social (missió de les entitats). I aquests diners van als mateixos bancs que els governs han ajudat.

Malgrat les xifres, un 95% de les organitzacions socials ara per ara no ha fet ús del seu dret a sol·licitar interessos de demora a l'Administració en motiu del deute.

5. Reflexions finals i propostes

Malgrat que el sector té la vocació i el ferm compromís de seguir oferint serveis de qualitat, en base a l'esforç d'organitzacions i de professionals, aquesta situació no és sostenible en el temps.

Més enllà de les conseqüents dificultats en la gestió dels projectes i serveis, el context d'incertesa que estem vivint actualment està debilitant el sector ja que, mentre estem preocupats per si es cobra a finals de mes o per obtenir línies de finançament per fer front al deute de les Administracions públiques, no estem fent una reflexió profunda i estratègica sobre el futur del sector, sobre la millora contínua de la qualitat de l'atenció als usuaris o sobre com fer sostenible un sistema de serveis socials que estem veient trontollar dia rere dia.

S'està posant en perill drets socials bàsics de la ciutadania així com el model de col·laboració públic - privada que hem vingut construint amb bons resultats fins al moment.

Davant d'això, com a sector d'activitat clau pel futur del país demanem:

- Priorització dels pagaments a les organitzacions socials, per garantir la continuïtat d'uns serveis públics que responen a drets socials reconeguts.
- Promoció de mecanismes pel finançament del sector
- Un pla de retorn del deute, clar i concís, que permeti a les organitzacions planificar amb temps la gestió dels serveis.
- Major transparència i transversalitat en les informacions. Volem una resposta transversal, de govern, de país, adequada a la transversalitat del nostre sector.
- Cobertura per part de l'Administració Pública dels interessos financers i de demora que suposa el deute de les administracions cap al sector.

I finalment, anant a una visió més estratègica i a llarg termini, és necessari teixir, en paràmetres de sostenibilitat, un Pacte per a l'estabilitat del sector entre el Govern, les organitzacions sindicals i les organitzacions empresarials que sigui un full de ruta a mig termini per aconseguir un sistema de

finançament estable del sector i un model propi de concertació (com existeix en l'àmbit educatiu i de salut) lligat al catàleg de serveis de la Llei de Serveis Socials del país i altres lleis relacionades. Aquest Pacte ha de traçar els mínims per assolir la qualitat necessària per a l'atenció de les persones, establint un sistema de ràtios ajustat a la realitat dels serveis, , determinant els perfils professionals segons la naturalesa de l'activitat o el sistema de càlcul de costos (regulacions laborals, costos d'estructura, d'inversió i finançament, etc.), entre d'altres aspectes.

De nou, gràcies per convidar-nos i per preocupar-se per la situació del sector.